

ДОМІНУЮЧІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ І СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

Наукові праці МАУП, 2015, вип. 47(4), с. 120–122

Взаємозалежність світової транспортної й української національної систем не лише є об'єктивно умовною, а й потребує реальних структурних та інших перебудов останньої. При цьому слід враховувати як кращий досвід інших країн у галузі модернізації транспорту, так і винятково власні можливості і потреби. Головне завдання — розроблення стратегії реформування транспортної системи України.

Світова транспортна система — це “сукупність інтегрованих національних транспортних систем країн світу, представлених різними взаємопов’язаними та взаємодіючими видами транспорту, які забезпечують реалізацію як внутрішніх, так і міжнародних перевезень” [6, 14]. Стабільну, прогресивну, інноваційну економіку без стабільної транспортної системи у будь-якій країні уявити неможливо. На цьому наголошують і окремі українські дослідники, зокрема, Т. Блудова, В. Єдіна, О. Котлубай, А. Новікова, Ю. Пащенко, С. Пирожков та ін. Так, Т. Блудова детально обґрунтовує поняття “транзитний потенціал країни” в контексті загальних питань економічного господарювання в країні [2].

Серед усіх видів транспорту в світі нині домінують автомобільний та залізничний транспорт, що постійно змагаються за пріоритетні позиції. Це при тому, що кількість транспортних засобів неухильно зростає. Так, у 1990 р. кількість автомобілів у світі становила близько 500 млн одиниць, а в 2000 р. — досягла близько 1,3 млрд одиниць. Зрозуміло, що автотранспорт за усіма обставинами домінує серед інших видів транспортних засобів. За даними США, наприклад, вантажообіг автотранспорту становить 30,2 % загального ван-

тажообігу, у країнах ЄС — 45,5 %, а у деяких з них і до 80 % [8].

Існує низка домінуючих чинників, що зумовлюють постійний розвиток і поліпшення транспортних систем більшості країн світу.

Першим чинником є розширення виробництва і зростання обсягів торгівлі. Такий чинник є глобальним, хоча в кожній окремо взятій країні він виявляє себе по-різному. Пріоритет тут за таким країнами, як США, Китай, Японія, Корея, провідні країни Європи: Німеччина, Англія, Франція та ін.

Другим чинником є посилений міграційний процес, спричинений проблемами зайнятості, переселенням окремих народів внаслідок війн, стихійних лих тощо. Останніми роками тут помітно дається взнаки міграція з Азії в Європу, зростання міграційних потоків до США та високорозвинених скандинавських країн.

Третій чинник пов’язаний із стрімким розвитком туризму, рекреаційної сфери. Чимало фахівців нині туризм виокремлюють як специфічну економічну галузь, що забезпечує країнам потужні економічні надходження.

Інші чинники розвитку транспортної галузі є хоч і менш значущими, однак дедалі важливішими і помітнішими в кінці XX — на початку XXI ст.

З усіх чинників розвитку транспортної галузі виокремимо економічний — торгівля, пов'язаний з нею імпортом і експортом. Найбільшим експортером та імпортером у світі є США, що мають торговельний оборот у розмірі 1807 млн дол., або 22,3 % загальної світової торгівлі, хоча найбільшим експортером у світі вже у 2009 р. став Китай. До першої десятки лідерів світової торгівлі входять Німеччина, Японія, Франція, Велика Британія, Нідерланди, Італія, Бельгія та Корея [9].

У багатьох, особливо великих за територією країнах істотно зростають внутрішньорегіональні транспортні перевезення, особливо на європейському, азійському континентах.

Тож основними факторами розвитку транспортної системи у світі є глобалізовані і внутрішньодержавні. Останні залежать також від специфіки геополітичного розміщення країни. Так, зрозуміло, що Японія, скандинавські країни, що розташовані вздовж океанського узбережжя, потужно розвивають морський транспорт, а вже потім — авіаційний, автомобільний тощо.

Стосовно сучасної транспортної системи України, то вона, як і багато інших галузей, потребує суттєвої модернізації передусім у плані євроінтеграційних та глобалізаційних світових процесів. Про це, зокрема, детально пише відомий український економіст Д. Прейгер у публікації “Транспортна інфраструктура України: стан і проблеми посткризового розвитку” [7]. Вчений об'єктивно вважає, що процес модернізації транспортної галузі України має здійснюватися шляхом реалізації відповідних розділів загальнонаціональних програм, таких як Програма розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів та логістики 2011–2015 рр.; Державна програма розвитку аеропортів до 2020 року, Державна цільова економічна програма розвитку автомобільного транспорту та ін. [7, 50]. Безумовно, для того щоб істотно підвищити ефективність функціонування всієї транспортної системи України, насамперед необхідно:

- створити достатню правову базу та умови успішного функціонування транспортної галузі;
- поліпшити інвестиційний клімат, забезпечити фінансову базу розвитку транспорту;
- подбати про відновлення та посилення судно-, автомобіле- та автобудування, розвиток інших транспортних галузей;
- розвинути належним чином транспортно-логістичний ринок, функціонування логістичних центрів;
- здійснити розбудову та модернізацію транспортної та складської інфраструктур, а також вантажних терміналів, інших засобів, що забезпечують належне збереження та транспортування товарів, продукції тощо.

На нашу думку, — і на цьому акцентують увагу, зокрема, такі українські економісти, як О. І. Амоша [1], З. В. Валіулліна [3], О. В. Димченко [5], В. Л. Дикань [4] та ін. — стратегічними основами проєвропейської трансформації української транспортної системи в узагальненому плані є:

- 1) створення оптимально сприятливих умов для розвитку всіх видів та підприємств транспорту в умовах інноваційної ринкової економіки;
- 2) життя реальних заходів щодо помітного збільшення перевезень пасажирів та вантажів;
- 3) запровадження на всіх видах транспорту новітніх технологій та технологічних процесів, що своєю чергою забезпечить якісне функціонування всіх видів транспортних мереж;
- 4) значне підвищення рівня якості надання транспортних послуг, адекватне реальним потребам людини й економіки;
- 5) ефективніше використання матеріально-технічної бази транспорту та зниження експлуатаційних витрат від надання транспортних послуг;
- 6) вихід транспортної сфери України на більш широкий світовий ринок транспортних послуг;
- 7) підвищення конкурентоспроможності транспортної галузі за рахунок швидкого

і гнучкого реагування на запити та потреби споживачів транспортних послуг.

Отже, у комплексному поєднанні з іншими, конкретнішими трансформаційними процесами і засадами транспортна сфера України цілком спроможна радикально реформуватися і вийти на більш помітний світовий рівень.



Література

1. Амоша О. І. Європейський досвід забезпечення ефективного функціонування підприємств міського пасажирського транспорту / О. І. Амоша, О. С. Філіпова // Економіка будівництва і міського господарства. — 2010. — № 4. — С. 179–189.

2. Блудова Т. Глобалізація транспортної системи и понятие "транзитный потенциал страны" / Т. Блудова // Економіка України. — 2006. — № 10. — С. 77–78.

3. Валіулліна З. В. Транспортний сектор України в євроінтеграційних процесах / З. В. Валіулліна // Інвестиції: практика та досвід. — 2015. — № 2. — С. 23–26.

4. Дикань В. Л. Розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств / В. Л. Дикань // Вісн. Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. — Луганськ: Вид-во СХУ ім. В. Даля. — 2010. — № 11 (153). — Ч. 2. — С. 29–32.

5. Димченко О. В. Обґрунтування тенденцій розвитку підприємств міського електричного транспорту у контексті євроінтеграційних процесів в Україні / О. В. Димченко, А. С. Круду // Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. Сер.: Економічні науки. — Х.: ХНАМГ. — 2014. — Вип. 133. — С. 3–9.

6. Захарова О. В. Глобальні чинники розвитку потенціалу світової транспортної системи / О. В. Захарова // Екон. часоп. — XXI. — 2011. — № 9–10. — С. 14–17.

7. Прейгер Д. Транспортна інфраструктура України: стан і проблеми посткризового розвитку / Д. Прейгер // Економіка України. — 2011. — № 6. — С. 50–58.

8. EU Energy and transport in figures 2010. Luxembourg: Office for the Official Publications of the European communities, 2000. — 232 p.

9. UNCTAD Handbook of Statistics 2010 [Electronic resource]. — Access mode: http://www.unctad.org/eu/docs/tdstat_eu.pdf

Українська транспортна система, як складова світової системи, повинна радикально реформуватися насамперед у контексті основних євроінтеграційних економіко-соціальних процесів.

Современная транспортная система, как неотъемлемая составляющая мировой системы, должна радикально реформироваться прежде всего в контексте основных евроинтеграционных экономико-социальных процессов.

A modern transport system as an integral part of the global system should be radically reformed primarily in the context of European integration in basic economic and social processes.

Надійшла 9 листопада 2015 р.